

ԿԵԱՅՆՈՒԿ

2 տարի, թիվ 1
Յուլ.-Օգոստ.-Սեպտ.

HAYTOUG

ՕՐԳԱՆ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Ի՞նչպես կրնաս փակել փեղկերը սրտիդ
Հեծկյտանքին դեմ մարդկային արցունքին.
Եթե ծաղկի երբեմն վառ մեկ ժպիտ՝
Տուն ու երգիք հազար ցառով կը յորդին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խմբագրական	3
Editorial	4
Reagan the Militarist	6
Ռէկրմ' Ռազմապաշտը	7
Nelson Mandela	8
The minority must bow down	9
Այս ալ տեսանք	10
Genocide in Kurdistan	10
The mystics in the ranks	11
Օթթաուաշի թուրք դեսպանը	11
Turkey's nuclear strategy	12
I'm only doing my duty	14
Պարոյր Սեւակ	15
Յեղափոխական մշակոյթ՝ փորձեր	17
Լուսեր Ուխտերէն	18

ՀԱՅՏԴՈՒԿ

ՕՐԳԱՆ

Հայ Յեղափոխական Դաշնակցության
Արևմտեան Ամերիկայի
ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԾ ԳԱՇՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

HAYTOUG
Monthly

ORGAN

of the
Armenian Revolutionary Federation
ARMENIAN YOUTH FEDERATION
of Western America

108 N. Brand Blvd., Glendale, CA 91204
(818) 243-4415

IMPORTANT

ՀԱՅՏԴՈՒԿ

Իր խորին շնորհակալութիւնն-
ը կը յայտնէ Հայ Օգնութեան
Միութեան ՍԻՓԱՆ, մասնաճի-
ղին, որ իր օրինակելի նուիրա-
տըութեամբ կարելի դարձուց
մեր այս թիւին հրատարակու-
թիւնը: Կը յուսանք որ շուտով
գտնուին այդ օրինակին հետե-
ւողներ:

THE HAYTOUG

*Would like to express its gra-
titude to the SIPAN Chapter
of the Armenian Relief Society
which, through its generous
donation, made the publica-
tion of this issue possible. We
sincerely hope that their ges-
ture will be followed by others.*

HAYTOUG

ՈՒՇԱԿՐՈՒԹԻՒՆ

Ծանօթ.— Հայդուկը լոյս կը տեսնէ Հ.Ե.Դ.
անդամներու կամաւոր աշխատանքին իրեն արդիւնք:
Հետեւաբար, որեւէ սրտաբուխ նուիրատուութիւն պիտի
օժանդակէ թնորին տպագրութեան ծախսերը հոգալու:
Հանճէք նուիրատուութիւնները կատարել Հ.Ե.Դ.
Կենդանական Վարչութեան:

Haytoug is published through the volunteer
efforts of AYF members. Any donations will
therefore be greatly appreciated in covering prin-
ting costs.

Donations may be made payable to AYF C.E.,
and they may be sent to the following address:

HAYTOUG

Armenian Youth Federation
419-A W. Colorado St., Glendale, CA 91204

ՕՐԳԱՆ ԼԱՅՑ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԾ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Միշտ այ հարցնողներ գտնուած են, թէ ի՞նչ են մեր կազմակերպութեան ամփոփական նպատակները եւ կամ, ի՞նչ շօշափելի արդիւնքներ կ'ակնկալէ մեր այս երիտասարդական-պատանեկան ճակատը: Յամախ հարցուած են, հարցադրուած են այս կէտերը, եւ օրին պատասխանուած: Անգամներ մեր պատասխանները եւ յայտարարութիւնները հանդիպած են ընդդիմադրութեան, որակուելով որպէս «ամփոփ» կամ «երեխայական»: Սակայն, վերջերս է միայն որ ակնառանկ կը դառնանք դեռ եւս անկազմակերպ րայց եւ այնպէս մագլցող ամբողջ հոսանքի մը, որ այլեւս անկեղծօրէն կամ ճակատաբաց չ'արտայայտուիր մեր պայքարին ու անոր առաջդրումներուն դէմ, այլ որ կ'ընթանայ շատ աւելի մեղմօրէն, շատ աւելի բուսնաւոր ընթացքով մը: Այս նոր հոսանքի մարդիկը, որոնք կասկած չունինք թէ լաւագոյն պատասխան են մեր ժողովուրդի բշտամիներու աղօթքին, նոր լուծումներով է որ մէջտեղ կուգան: Աստուծոյ յանձնարարութեան» մը, կ'ըսենք թէ ի գին ամէն բանի պէտք է յարմարի մերկայի տիրող պայմաններուն, եւ այդ *բոնմէքսի* ընդմէջէն պէտք է նոր ծրագիրներ մշակել. ծրագիրներ, որոնց պայման կը կազմէ դառնալ ամերիկացիին աւելի ամերիկացի (մնալով հանդերձ հայ, կ'ըսենք ամենք) ու ընկալել բոլորովին տեղական ապրելակերպն ու օրէնքները: Գուշա-

կեցիք արդէն վստահաբար, թէ աստուծոյ նշան ամենքն են որոնք կ'առաջադրեն «մարդ հասցնել», «բարձր տեղեր մարդիկ դնել», «Հրեաներէն օրինակ առնել», կարծէք թէ այս բոլորը մեզի հրամցուած են եւ մենք մերժած. եւ կամ, կարծէք թէ եօթամասուն տարիներ հայ ժողովուրդի զաւակները բնաւ հիգ չեն ըրած յառաջդիմելու եւ հիմա, իրենք գտած են լուծումը, ու պիտի սկսի դէպի «բարձր տեղեր» արշաւը:

Այս նշան հոսանքի տէր հայեր են որոնք կը բարոյան ամփոփալէս կասեցնել զինեալ պայքարի նորագոյն բաժնի որոհեալ եւ այս վերջինը «հայութեան գէշ անուն կուտայ» եւ կամ որովհետեւ բազմական բանտարկեալներու պաշտպանութեանց ծախսերը ծանր կը կշռեն զաղուրդներու վրայ. անգամ մը եւս, կարծէք թէ բազմականութեան մէջ իրաւունքը կու տան — ինչպէս մանկապարտէզի մէջ — ամենէն «լաւ անուն» ունեցողին կամ ամենէն քարիին:

Պատասխանողականութիւնը կամ յետադիմականութիւնը նոր երեւոյթներ չեն եւ չեն այ հոգած մեր ժողովուրդի պատմութեան մէջ: Միշտ ունեցած ենք վախկոտներ որոնք նստած են «իրատեսութեան» անունով, եւ ունեցած ասոր հակադրելու համար Թրիմեան Հայրիկներ որոնք բարոյացած են երկարէ շերտի օգտակարութեան մասին: Սակայն այն ինչ որ մեզ կը մտահոգէ այս նորագոյն ալիքին մասին, թիրախի ընտրութիւնն է: Կարծէք այս պատկանողական հոսանքը թիրախ չի դարձնիր այլեւս

միմիայն եկեղեցիներու փակերը եւ գոց սալոնները, այլ սկսած է շարժիլ դէպի ժողովուրդի ամենէն կենսական հատուածը, այսինքն դէպի երիտասարդութիւնը: Հիմա ան կը փորձէ հարուածել երիտասարդութեան վնասակարութեան ու ըմբոստ ոգիին, անոր մէջ սերմանելով ամբողջական նստախրութիւնը, կարծէք ամերիկեան անհատապաշտական բազմակարգութիւնը բաւարար չըլլար: Այս հոսանքը մեր երիտասարդութեան կը փորձէ մոռցնել տալ հաւատական եւ ընդհանրապէս պայքարէն յոգնած վախկոտներու փորձառութիւնները վկայ բերելով՝ «թեյէդ գլուխդ հաւաքէ մեծ մարդ եղիր, ազգդ ոտխի կուգայ» իրաւնորութիւնը կը տարածեն: Երիտասարդութեան մէջ կը փորձեն նգմել յեղափոխական ոգին, որուն համաձայն ժամանակը կարեւորագոյն ազդակն է մեր պայքարին, եւ որուն համաձայն, իւրաքանչիւր օր որ կ'անցնի, հարուած մը կը հասցնէ մեր դատի լուծման:

(Շար. էջ 5)

Յեղափոխութիւն, պատրաստ եմ անձա անգամ գոհել զերագոյն նըպատակիդ համար: Թող մարին աչքերս, միայն թէ բող ծագի Հայաստանի անկախութեան արհւը:

ԳԼՈՐԳ ԶԱՆՈՒՇ

EDITORIAL

There have always been those who have asked us about our immediate organizational goals and as to how does our front anticipate to achieve tangible results in striving towards their goals. Often we have been asked about these points, and in time, we have replied. At times our replies have been characterized as being "senseless", at other times our declarations have been branded as "childish". However, it is only recently that we witness the development of a new, still underdeveloped, and yet growing current which does not directly and honestly oppose our propositions anymore; instead, this current seems to be taking an indirect, more tacit, and yet more poisonous course. Those belonging to this new wave—in our opinion, the answer to the prayers and efforts of our people's enemies—come forward with new slogans. In the name of a "realism", these people declare that it is necessary to fully adapt to and adopt the existing conditions and lifestyle of our immediate environment (albeit if that means becoming better Americans than Americans themselves) and it is from within that context that we should plan and operate. They go further and assert that the americanization does not necessarily mean assimilation. Yes, you've probably guessed by now, these are the ones who favorite—and perhaps only—example is the "Jewish Experience" and how the Jews after 2000 years attained statehood; these are the ones who advocate the placing of Armenians in "high places", as if the Armenian people has so far refused to have its sons and daughters in these "high places" or as if our people has made

no efforts during these past 70 years to advance politically or economically. These are the same Armenians of course who vehemently insist on immediately stopping the present wave of armed struggle, because the latter is giving Armenians a "bad name", as if in politics—as in the kindergarden—the "brownie points" are given to the one with the "good name"; or, as if the examples of the superpowers, Turkey, Israel, South Africa and of many other morally bankrupt powers is not enough to learn that "goodness" does not buy us power.

Conservatism and reactionaries are by no means new phenomena in the Armenian reality. We have always had cowardice in our history, and yet, to counter that, we have had all the Khirmian Hayrigs with their "Iron ladders". However, what worries us most about this new current of conservatism is its choice of target. In fact, this new wave does not aim at influencing the crowds outside churches after Sunday masses any longer; instead, it moves towards the most energetic sector of our people—the youth. It tries to affect the militancy and determination of our youth by disseminating the idea of complete selfishness, as if the individualism inherent in the American way of life is not enough to alienate our youth. This new current attempts to attack the sense of collectivity, propagating cowardly and stupid thoughts as "be a successful person in life and your people will come to your feet", as if that were the object of Armenian activism. Needless to say, it seems that these people have not grasped the most basic idea of the present-day Armenian revolutionary movement which regards the time factor and the passing of time as major paralyzing forces.

In the past, we have written and preached "politicization" and "revolutionarization" as two distinct and consecutive phases in the educational process for our people and our youth. By "politicization", we meant of course the effort to make the Armenian political reality a daily concern for our people; by "revolutionarization", we meant the effort to have our people adopt the concerns and strategies of our revolutionary movement, making the revolutionary struggle into a full scale popular struggle. It now seems that of these two stages, only the first one has been partly accomplished. Partly, because it seems that the Armenian political reality is at such a stage where Armenians do discuss it and comment on it extensively; however, their efforts hardly goes any further than that, and only a minority is involved in actual political activism. As for "revolutionarization", it seems that we are still living the first hours of its birth.

Based on all the above, our organization is faced with two imperatives. First, it must at all costs further the efforts of "politicization" and "revolutionarization", so that the completion of the first stage and the transition into the second one is achieved smoothly and naturally. Secondly, our organization must monitor and counter the efforts of the new Armenian conservatism.

Meanwhile, our organization will remain in the forefront of the Armenian Liberation Struggle, in order to become its sword and its shield, both at the same time.

ԿԱՅՐԱՒ

Ահա այս էր ընկեր Սագոյի վըն-
ուակամ դէմքը: Դէմք մը, որ կ'ար-
տայայտէր խղճի եւ կամքի ամբող-
ջական համադրում մը: Մահացաւ
ընկեր Սագոն իր երիտասարդ հա-
սակին, ու իր մահով մեզ գրկեց
ոչ միայն իր տիրական ներկայու-
թեան, այլ նաեւ իր զաղափարնե-
րէն ու յեղափոխաշունչ յորդորնե-
րէն: Անմահ կը մնայ ու պիտի
մնայ ընկերոջ յիշատակը իւրա-
քանչիւր յեղափոխական երիտա-
սարդի սրտին ու մտքին մէջ:

This is unger Sako's face, a face
which embodied determination, a
face which represented the perfect
combination of a pure conscience
and a strong will power. Unger
Sako passed away and took with
him his fulfilling presence, his
exhortations. The unger's memory
will remain alive in our hearts and
minds, as the memory of a model
Armenian revolutionary.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ...

Օրին, մեր կազմակերպութիւնը
երկար գրած ու բարդած է բաղա-
ճականացման ու յեղափոխակա-
նացման մասին, որպէս իրար յա-
ջորդող անհրաժեշտ համգրուան-
ներ մեր ժողովուրդի դաստիա-
րակութեան նամբին: Քաղաքակա-
նացում՝ մեր ազգային բաղաճակն
իրավիճակը մաս դարձնելու հայ
անհատի առօրեային: Յեղափոխա-
կանացում՝ յեղափոխական պայ-
քարի ընթացքը հայ անհատին ըն-
դունելի տալու համար որպէս կեան-
քի ընթացք:

Ըստ երևույթին, առաջին հան-
գրուանը մասամբ ամբողջացած է.
մասամբ, որովհետեւ հակառակ
անոր որ հայութեան մէկ մեծ մա-
սը կը հետաքրքրուի ազգային ի-
րականութեամբ ու մօտէն կը դիտէ
հայ բաղաճական իրադարձութիւն-
ները, այսուհանդերձ, անձամբ
յանձնառու չի դառնար բաղաճա-
կան աշխատանքներ տանելու: Միւս
կողմէ, ըստ երևույթին, յեղափո-
խականացումը դեռ միայն իր ա-
ռաջին ժամերն է որ կ'ապրի. երի-
տասարդութեան անձնուրաց մէկ
հատուածն է միայն որ յեղափո-
խութիւնը ընդգրկելով ինքզինք
լսելի կը դարձնէ:

Այս բոլորին վրայ հիմնուելով,
մեր կազմակերպութեան առջեւ կը
դրուին երկու իրաւաւայականներ:
Առաջին, ամէն զնով շարունակել
բաղաճականացման եւ յեղափոխա-

կանացման զոյգ աշխատանքները
որպէսզի մեր ժողովուրդը ընակա-
նորէն աւարտէ առաջին հանգրուա-
նը եւ անցնի հաստատօրէն յաջորդ
եւ երկրորդ հանգրուանին: Իսկ
երկրորդ՝ նիզ չիմայել հակադար-
ձելու համար հայ պահպանողակա-
նութեան ու յետադիմականութեան
էութեամբ ինք բայց միջոցներով

նոր չլստիչ արշաւին: Այս երկու
աշխատանքներու նամբին, մեր
կազմակերպութիւնը կը մնայ ու
պիտի մնայ Հայ Յեղափոխութեան
առաջին գիծերուն, հանդիսանա-
լու համար հայ ազատագրական
պայքարի թէ՛ սուրբ եւ թէ՛ ալ վա-
հանը:

...Այսպէս էլ կը շարունակուի,
մինչեւ որ բշնամին զինաբափ կը
լինի, մինչեւ նա տեղի կը տայ.
հակառակ դիպումում մի րոպէ
անգամ չի դադարելու ներկայ կը-
ռիւր, որքան էլ նա թանկ նստի
ժողովրդին:

Բռնակալութիւնը պիտի ոչնչա-
նայ:

Դրօշակ-1895

ՅՈՎՆԱՆ

(Յովնան Դարեան)

ԴՐՕՇԱԿ
ԴՐՕՇԱԿ
ԴՐՕՇԱԿ

REAGAN THE MILITARIST

"Nationalism", "patriotic sentiment", the crusade for anticommunism and a new-found "national assertiveness" seems to be a key, if not a front of Reagan's presidency thus far. For a president who started out declaring that he was going to "get the country moving again", it did not hurt to succeed an administration who was not overly preoccupied with Soviet expansionism. While Carter had declared that containment was becoming obsolete, America's new president said that communism was a "bizarre chapter in human history whose last pages are even now being written." Which patriotic American who loved his country would not favor that?

Reagan and his ardent supporters claimed that the Soviets had been allowed to achieve military superiority due to the lack of conviction of past United States administrations. At this point, arms control negotiations would only keep the "evil empire" ahead of the race and would also jeopardize Reagan's new military programs. Reagan set out to repair this balance of power. Military hardware alone was not enough. It was equally necessary to set up a mood in the American public to once again use this force they were paying for when need be. As an "answer" to those who believed that no rational purpose would ever be served by the use of nuclear weapons, Reagan worked hard to use patriotic slogans which got him initially elected. Every true-blooded American was bombarded with a feeling of national pride and "the new patriotism" as it came to be called. The United States was "standing tall again". Now it could be counted upon to honor its military commitments to its allies.

The new debate was on the relationship between military power and political goals. Reagan may be accused of militarizing the American conflict with the Soviet Union instead of seeking other solutions; yet, as far as Reagan was concerned, Soviet expansionism remained the greatest threat to peace. It was a priority to the immediate problems of poverty, famine and other "humanitarian" concerns this administration was not particularly concerned with-politically, economically or otherwise.

"In Reagan's second term we can expect to see the continuation of the age-old battle against the socialist nations and emergent national liberation movements..."

With all the rhetoric, Reagan has gone only so far and no further against the pressures of public opinion. "America is back" was

Reagan's slogan for his second term and we now have presumably resumed arms control talks with the Soviet Union. Now, historians in the future might say this president was a peacemaker after all. Moving in this direction, perhaps Reagan will disappoint those "who once hoped that he might lead the Republican Party into assuming the responsibility for resisting Soviet imperialism." But, it is likely that in spite of the media manipulation there is yet no real substance to Reagan's new image of moderation. Reagan remains "Reagan the Militarist".

Talin G.

At the emergency overnight invitation of the Central Executive, thirty-five to forty AYF members gathered at the Century Plaza Hotel on August 23, 1985, to protest the exceptionally pro-turkish stance of the Reagan Administration, at the occasion of a Republican Party fund-raiser which was attended by President Reagan and his entourage. The AYF members were joined by members of the ARF Shant Student Association. Of course, Armenians were not the only group protesting: anti-nuclear, anti-apartheid, and many other groups voiced their anger about the moral bankruptcy of the Reagan Administration.

ՌԷԿԸՆ՝ ՌԱԶՄԱՊԱՇՏԸ

«Ազգայնականությունը», «հայ-րենասիրական զգացումը», խաշակրությունը համայնագրությունների գլխի, եւ հազգային հաստատակամությունը՝ Ռէկրնի նախագահութեան առած կերպարանքին մեծ մասը կը կազմեն: Նախագահի մը համար որ մէջտեղ եկաւ յայտարարելով թէ շերիքը կրկին ոտքի պիտի հանէր, միայն թախտաւորութիւն էր յաջորդել Քարթլըի նման նախագահի մը որուն նախադրումը Սովետական ծաւալումը չէր միայն: Նախկին նախագահ Քարթլըր յայտարարած էր որ Սովետական յառաջացումը պարունակելը ոչ արգիւնաբեր աշխատանք մըն էր: Մինչդեռ, Ամերիկայի նորընտր նախագահը հաստատեց թէ համայնագրությունը մարդկային պատմութեան մէջ արատաց պիտի մըն է, որուն վերջին էջերը նոյնիսկ հիմա սկսած են գրուիլ: Միւր մէկ հայրենասէր ամերիկացին չ'ուզէր բնդունիլ այդ արամարանութիւնը:

Ռէկրնը եւ իր հոռեզուն հետեւորդները ենթադրեցին թէ Սովետները գիւտարական գետնի վրայ յառաջացած էին որովհետեւ անցեալի նախագահները թույլ կեցուածք բռնած էին այդ գետնի վրայ: Եթէ գիւտարական հասարակչութեան բանակցութիւններ տեղի ունենային, հաստատակամ կայսրութիւնը՝ Ամերիկայէն քայլ մը առաջ պիտի ըլլար եւ Ռէկրնի նոր գիւտարական ծրագրերը պիտի վնասուէին, կ'ըսէին անոնք: Ռէկրն պատրաստուեցաւ նորոգելու ոյժի այս հասարակչութիւնը: Միայն զէնքեր ունենալը բաւարար չէր. կարեւոր էր որ այս նոր նախագահը իր ժողովուրդին մէջ միջնորդութիւն մը հասկերպէր որպէսզի միշտ հաշտ ամերիկացին պատրաստ ըլլար գործածելու իր ոյժը եթէ տոյժը ներկայանար: Անշուշտ կային շատեր որոնք համոզուած էին որ ոչ մէկ

իրաւացի կամ արամարանական պատճառ կրնար ըլլալ հիւլեական ուժեր գործածելու համար: Այս համոզումը խախտելու գծով, Ռէկրն կրկին շեշտը դարձուց այն հայրենասիրական կոչերուն որոնք իր վերընտրութեան կորիզը կազմած էին: Իրաքանչիւր Ամերիկացի լեցուած էր ազգային հպարտութեան զգացումներով եւ շնորհաբանասիրութեամբ: Միացեալ Նահանգները կրկին ուժգին կը կանգնէր. հիմա պատրաստ էր յարգելու իր գիւտարական պարտականութիւնները իր գաղնակիցներուն ուղղութեամբ:

Նոր գիւտարանութիւնը կեդրոնացաւ գիւտարական ոյժի եւ քաղաքական նպատակներու փոխ-յարթութեան մէջ: Ռէկրնը կարելի է մեղադրել իր կեցուածքին համար, որ փոխանակ այլ միջոցներ գտնելու, գիւտարական լուծում մը կ'առաջարկէր Ամերիկայի եւ Սովետական Միութեան յարաբերութիւններուն նկատմամբ: Սակայն, Ռէկրնի համար, Սովետական ծաւալումի վտանգը իր առաջին գրազույժն էր եւ այդ ալ կը մնայ: Ազգաստութեան սեր, սովոր

եւ այլ մարդկային իրաւանց յատուկ մտահոգութիւնները երկրորդական էին Ռէկրնի համար:

Թէեւ նարտասանութիւնները շատ էին, Ռէկրն հանրային ճշունտի գլխի միշտ զգոյշ մնաց: «Ամերիկական վերականգնած է» Ռէկրնի վերընտրութեան համար կոչն էր: Հիմա միջնորդութիւնը կը քաջակերպ որ սպասենք գիւտարական գաղնակչութիւնը բանակցութիւններ: Նաեւ, ազգային, պատմարանները եւ նախկին թերեւս այն եզրակացութեան գտն որ Ռէկրն խաղաղասէր մըն էր: Այս ուղղութեան հետեւելով, Ռէկրն հաւանական է որ յուսախար բնէ անոնց որոնք կը սպասէին որ այս նախագահը յանձն առնէ Սովետական կայսրագաղտութիւնը գիւտարական պատասխանատուութիւնը: Սակայն, շատ հաւանական է որ նոյնիսկ վերջին «միտիա»-ի մեղադրութիւնները նկատի առնելով, Ռէկրնի այս նոր մեղմութեան եւ շափաւորութեան պատկերը որեւէ հաստատ կերպարանք չունի:

Ռէկրնը կը մնայ ուղղմութեամբ:

ԹԱԼԻՆ Կ.

WHY ARE WE AGAINST REAGAN?

(1) The Reagan Administration has opposed any and all issues dealing with the rights of the Armenian People, including such a harmless issue as the congressional resolution commemorating the Armenian genocide.

(2) The Reagan Administration has vehemently supported Turkish Fascism through the transfer of billions of U.S. dollars in economic and military aid to Turkey since 1980.

(3) The Reagan Administration's socio-economic agenda during the past five years has altogether neglected such important issues as world and domestic hunger, and growing poverty.

(4) The Reagan Administration has staunchly favored repressive regimes and military juntas throughout the world, including that of Turkey, South Africa, Philippines and many others, at the same time disregarding the rights of disenfranchised peoples to freedom and self-determination.

Nelson Mandela in 1965, at Robben Island, where he was held for nearly 20 years before his transfer in 1981 to Pollsmoor Prison.

For all his influence, Nelson Mandela is all but invisible.

Since August 1962, the man that most black South Africans look up to as their leader has been out of view — imprisoned for leading the banned African National Congress in its armed resistance to the apartheid system. During his confinement, Mandela's fame has grown into legend, assuming an almost mythical importance in the litanies of the nation's defiance. Yet he is visited regularly only by his family, and he remains unseen by his millions of supporters.

Last January, State President P.W. Botha offered to release Mandela if he renounced violence—an offer Mandela could not accept without dividing his own organization and seeming to abandon his followers. The authorities' motives were never spelled out, but they may have included a desire to seem reasonable in the eyes of the Reagan Administration and thus to justify Washington's policy of "constructive engagement." They may, too, have reflected a desire to neutralize Mandela's support. Although there has been no

suggestion that Mandela is infirm, a further consideration may have been to arrange events so that he does not die in prison—an event that would cause massive black anger, whatever the circumstances of death.

Mandela declined his own freedom, presenting the authorities with counterdemands for the legalization of his organization and the freeing

of his fellow prisoners. His 23-year-old daughter, Zinzi, made his rejection known at a rally in Soweto on Feb. 10.

"My father says: 'I cannot and will not give any undertaking at a time when I, and you the people, are not free,' she declared. " 'Your freedom and mine cannot be separated' "

The Minority Must Bow Down

"Their leader was in jail, their march was outlawed... Still, a crowd of protestors gathered near a stadium in Capetown for the 20-mile march to Polkmoor Prison, where black nationalist Nelson Mandela was serving a life term."

At the command of the police—who incidentally are employees of the apartheid system—the crowd refused to disperse. The result was tragic: 31 people killed in the Cape Town area, and scores of pacifists savagely beaten in view of the television media.

Amidst the chaos and havoc, foreign bankers and businessmen were pulling away their assets; not for moral reasons, mind you. But for purely economic ones. Their proper functioning was jeopardized by this air of panic. Parallel to these developments, the government "suspended trading in the currency," and shut down the stock markets as well.

While violence is leading to heated debate, the prospect of more upheaval seems almost certain. Nevertheless, the president (perhaps unknown to him continues to pour fuel onto the force of anger by publicly proclaiming that the government of president Peter W. Botha is a "reformist administration."

The Haytoug denounces the South African government for its continued policy of apartheid. The South Africans who are deprived a fair voice in the tri-chameal congress have no other alternative but to seek justice through "violent disobedience" or upheaval. Until a more equitable system of government is established, the S. African minority white oligarchs remain the oppressive and illegitimate rulers of a torn country.

WHO IS CABRAL?

Amílcar Lopes Cabral was born on September 12, 1945 in Bafata, Portuguese Guinea. Cabral's father was very well educated and he influenced Amílcar a great deal. At an early age, he acquired from his father a sense of political consciousness and a sense of intellectual curiosity. He was a talented poet, and from his mother he derived a strong sense of purpose.

Cabral was not only in the hearts of his people, but the hearts of friends of struggling humanity, everywhere. He received inspiration from great revolutionaries and from the history of revolutionary struggles. He studied the likes of Marx, Engels, Lenin, Fanon, and Nkrumah, and examined carefully revolutionary experiences from Russia, China, Cuba, Algeria, and Vietnam.

With Cabral's leadership, the people of Cape Verde and Guinea-Bissau lost fear of the Portuguese and endured the vicious brutalities of the genocidal dictatorship for almost fifteen years.

Cabral was one of the foremost and most creative representatives of African revolutionaries of the "new breed."

He led the anticolonial struggle in the 1960's and early 70's. This is how Cabral defines the project of national liberation:

"A people's national liberation, is the regeneration of that people's historical individuality, the restoration of its history, through the destruction of domination."

Cabral was killed in January 1973. He deservedly entered the African pantheon of Great Men and became the object of the adulation which all outstanding revolutionary leaders deserve to receive after death.

Aline

ԱՅՍ ԱՆՆԵՐԻՆ

Վերջերս ակնհայտ էր ընդհանուր առմամբ արևելյան երկրներում ու կրթության բացակայությունը, որոնց վերաբերյալ մեզ կր հասցրել սարսափելի եզրակացություններ:

Կարծիք վերջերս սկսած է զարգանալ նոր ստորություններ, թափ մը, մասնաշրջանային անհասկացողության ազդեցությունները, ըստ որում հայ նույնիսկ անհասկացողության արդյունքում կատարվել էր, ինքնակատարար ինքնակատարար կր վերադարձնել որոշ իրադրություններ մեծությամբ և մեծակերպությամբ անհասկացողության կեանքի զանազան երևույթներ: Արդարև, այս նույնիսկ անհասկացողության արդյունքում, որոշ զուգահեռներով, մեր պայմաններում էլ կարող է ծագել:

Յեն նախ գնած ըլլալ այն կազմակերպությունները որոնք ուղղություններ բարեփոխումներ կատարած են, և յետոյ ալ, անցնելով քաջ մըն ալ անցին, զարկ կուտան իրենց տնտեսական-գաղափարական համոզումները ընդունելի առաջ աշխատանքին առնել լայն շրջանակներում: Եւ այսպէս, մինչ որոշ պայմաններում մէջ ներթափանցել կ'ազդեցնէ շրջանակներ և զգեցանք նախազգացումները, այլ նույնիսկ անհասկացողության արդյունքում կ'ազդեցնէ անհասկացողության ընթացքը կամ կատարողը: Եւ այսպէս իսկ առաջարկած են նույնիսկ անհասկացողության կատարողները կ'ազդեցնէ իր կատարողները մէջ կամ կ'ազդեցնէ միանգամայն այլ կազմակերպություններ: Դժբախտաբար, մեր պայմաններում հաստատություններում և

կազմակերպություններում ներթափանցանք պատկերներ ալ յառելալ իւր կր թափել կրակին վրայ: Տեղի կը տրուի նույնիսկ անհասկացողության զննվողներին՝ որքան ալ համեմատ ըլլան անոր կարողությունները:

Անհասկացողութեամբ որ նույնիսկ մը իրաւունքն է օժանդակել իր ուղած միտքին, իր ուղած պայմաններով: Բայց միշտ ալ նույնիսկ անհասկացողութեամբ կ'ազդեցնէ և քաջակերպ կր վերադարձնել: Այսպէս, մենք կր վերադարձնել հարկաւ տարիներ առաջուան թրջահալածանքի պայմաններում, ուր հայ ազգային կեանքը կր վարուէր մեծահարուստ ամիրաներու կողմէ, որոնց զննվողները զիրքը ամբողջովին կ'հիմնուէր անոնց ներթափանցողութեամբ և վրայ:

(Շար. էջ 12)

Genocide in Kurdistan Testimony of a Kurdish lawyer

« I am 46 years old and come from the region of Dersim in the part of Kurdistan under Turkish rule. I am a lawyer and have worked as such for 13 years in Turkey. The last five years of these I spent defending political prisoners in martial law courts in Kurdistan. It is about my experiences in Kurdistan, as a Kurd, a lawyer and finally as a prisoner, that I wish to speak. The Turkish junta is determined to exterminate all those who resist in Kurdistan. A genocide is underway, and European public opinion is doing nothing to stop it. Diyarbakir, the capital of Turkish Kurdistan (with a population of around 400,000) is the current headquarters of this repression.

Military Operations in Villages

There is no Kurdish village which has not experienced a military operation several times over; no house which has not been searched and plundered; no door which has not been broken in. No Kurd has escaped being subjected to such an operation. In every village the school has been turned into a torture centre.

Husein Yildirim
I had been acting as a lawyer for political prisoners in trials at Diyarbakir. Often there are up to 50 lawyers present in the mass-trials, but I and two colleagues

from my chambers were the only lawyers who dared to speak out against the conditions in the courts, and the manner in which confessions had been forced out of the accused under torture. I was beaten in the court itself by officers with sticks, and the court officials just looked on in silence. It was in such conditions that I was obliged to fulfil my duties as a lawyer for several months.

On 11 October 1981 I was myself arrested and taken to police detention centres where I was repeatedly tortured for a month and forced to sign a false confession. On 10 November 1981 I was finally brought to Diyarbakir prison where I was imprisoned for a period of ten months. There I suffered every kind of vicious torture and, what was often far worse, witnessed the terrible cries and clamour of my fellow prisoners as they too were tortured.

I myself was thrust repeatedly, naked, into flames with just an inflammable hood on my head; I was suspended by one or two legs from the ceiling; they even attached a cord to my penis and pulled the cord by means of a pulley attached to the ceiling. I frequently lost consciousness during such tortures. My fingers, my teeth and jaw were broken by blows with a metal bar and my broken teeth afterwards brutally extracted. I was often dragged across a large room knee-deep in sewage and beaten at the same time with sticks.

OPINION

THE MYSTICS
IN THE RANKS

The mystics in the ranks are running counter to the genuine mystics of the olden days.

The legitimate mystics were a class of religious people who professed to have direct intercourse with the spirit of God. They were the practitioners of occult rites. They commonly embroidered religion with deities and demigods similar to the Egyptian divinities, Ra and Osiris.

Unbeknownst to them, the Mystics remained dedicated members of their cults not only through faith, but through the perplexing, esoteric, and fascinating. All of these serve as buttresses to their faith. In reality, however, they don't act as supporting buttresses but actually set a smoke screen in order to draw someone in their snare. By moulding already confounded minds they intoxicate their victims with fervor, with a desire to attain a higher spiritual level, and perhaps through promises of a more solacing after-life.

ՕՔԹԱՌԱՅԻ ՎԻՐԱՒՈՐ
ԹՈՒՐՔ ԴԵՍՊԱՆԸ
ԿԵՂՇ ԱՆՈՒՆՈՎ ԿԸ
ՃԱՄԲՈՐԴԷ

Օթթաուայի թուրք զինավոր՝ Ճուզուե Գրքնա, որ քանի մը ամիս առաջ վիրաւորուած էր Օթթաուայի թրքական զինավորանքի ղեկ երես չաչ երիտասարդ մարտիկներու կողմէ գործադրուած յարձակման ու զինավորանքի զրաւման միջոցին, իր կնոջն ու աղջկան չեա վերադարձած է Թուրքիա, ուր դիմաւորուած է իր մերձաւորներուն կողմէ:

Թրքական «Միլլիյէթ» օրաթերթի թղթակիցը որ տեղեկացած է Գրքնայի Թուրքիա ժամանման մա-

Nevertheless, the genuine Mystics were legitimate in the sense that their appeal was very strong and the conditions were ripe for their acceptance. The most important factor was that the desire emanated from the people. The ancient Persian cult of Mithras is a case in point. "At first only a minor deity in the religion of Zoroastrianism, Mithras finally won recognition by many of the Persians as the God more deserving of worship. He performed miracles by ending a drought and also a disastrous flood." Today a deity like Mithra would most probably be equated to a psychopath confined to a cell. That is to say, the conditions and norms of today are vastly different from those of the days of yore.

The Mystics in the ranks fail to realize this. They continue to wave placards, slogans and instill the Armenian youth with capsule phrases. They insist on creating an atmosphere of deceptive mysticism, one of secretiveness. The evidence is in the open. Why don't you open a random page from a past issue of Haytoug and see if there is not a title or a capsule phrase connoting an emotional sentiment? I admit,

սին, տղակայանին մէջ դիմաւորած է զայն:

Ճուզուե Գրքնա, որ ամէն հաւանականութիւն նկատի առած՝ Գանատայէն Իսթանպուլ գացած էր իր ինքնութիւնը ծածկած եւ չմըսթըր Քինկէ անունով, պատասխանած է «Միլլիյէթ» թղթակիցին այլ հարցումներուն այ ու ըսած որ զինավորանքի գրաւող չաչ երիտասարդները ստաւած էին արգիական ծանր գէներոյով, որովհետեւ այլեւս ահաբեկչութիւնը չէն կատարել անոնք պարզ աւորճանակներով, զաշոյնով կամ հրացաններով: Անոնք կը գործեն իսկական համազէններու նման, կը գործածեն այնպիսի փամփուշտներ, որոնցմէ իւրաքանչիւրը փախուեւ հատ խոշոր զնդիկ կը պա-

they scorch your skin and raise your temperature a couple of degrees. But that's it friend; the temperature dwindles to a zero after a short duration.

As Aldous Huxley states in his book, *Brave New World Revisited*, "effective rational propaganda becomes possible only when there is a clear understanding, on the part of all concerned, of the nature of symbols and of their relations to the things and events symbolized." It is clear that the conditions of effective rational propaganda are not there.

The trend in forging a collective struggle might not be receding, but it is certain that we have not been successful in galvanizing the Armenian youth. Why? One reason is that all that we cater to them are exhausted slogans.

It is not an ineffable force that is going to get us nearer to our goals in which we vehemently believe, but toil, drudgery, and revolutionary struggle. We should heed attention to substance, and attempt to establish strong pillars in order to strengthen our organization. We should emphasize organization instead of spontaneity, and draw out unclouded, long-term platforms. In line with these general reforms, we should rid ourselves of these virulent Mystics who are contaminating the ranks.

VIKEN BERBERIAN

րունակէ: Անոնց կողքին՝ իրենց չեա կ'ունենան ձեռնառումներով լիցուն տողրակներ, ինքնագործ եւ արագահարուած ատրանակներ:

Անցնելով թրքական քարոզչութեան աժան թեզերու պաշտպանութեան՝ թուրք զինավոր յայտնած է, թէ՛ «չաչկական լիցը օր-ըստօրէ կը կորսնցնէ իր համակիրներն ու անգոյ դէպքերու վերաբերեալ պնդումներուն հաւատարմութիւնը կը պակսին օր-օր»:

Turkey's Nuclear Strategy

The Turkish government has decided to build three nuclear power-generating stations, to be installed by Canadian, American and West German companies. The total cost is estimated to be \$2.6 billion.

The decision to build three nuclear power stations instead of the originally planned one was facilitated by the willingness of the Canadian, American and West German companies to secure most of the funds necessary will pay \$530 million towards the \$870 million station; the funds will be loaned by the West German government. This station will be able to generate 990 megawatts of electricity.

The American company has presented a \$1 billion project for the second station. Six hundred million dollars of this amount will be provided by an American bank. This station will have the capability to generate 1,200 megawatts of electricity. The power station to be built by the Canadian company will cost \$900 million, of which \$800 million will be paid by the Canadian government.

According to an announcement made by Turkish president General Kenan Evren, the negotiations between the Turkish government and the foreign companies have started and the building of the three stations will begin this year.

The only obstacle in the way of the project is the current economic situation in Turkey. The three companies are studying the economy of Turkey to find out if that country will be able to finance the project. It should be noted that two years ago, the building of a water reservoir on the Euphrates River was postponed due to economic difficulties.

(Reuters).

NUCLEAR ISSUES

Կը կրկնենք, անհրաժեշտ են զործիշներու եւ ելաշարողներու, նուիրատուները, մասնաւորաբար մեր ընթացքի այս զժուարին հանգրուանին: Սակայն ինչպէս որ կարիքը կը զգացուի անձնուրաց նուիրատուներու: ■

OPINION

I'M ONLY DOING MY DUTY

I direct these words of mine to those of you Armenian youths who are living the dilemma of deciding whether to join your people's struggle for liberation by listening to something deep inside of you, or to go on living your lives for yourselves by yourselves with yourselves just like the T.V., American civilization, and—sometimes—mom and dad have taught you to.

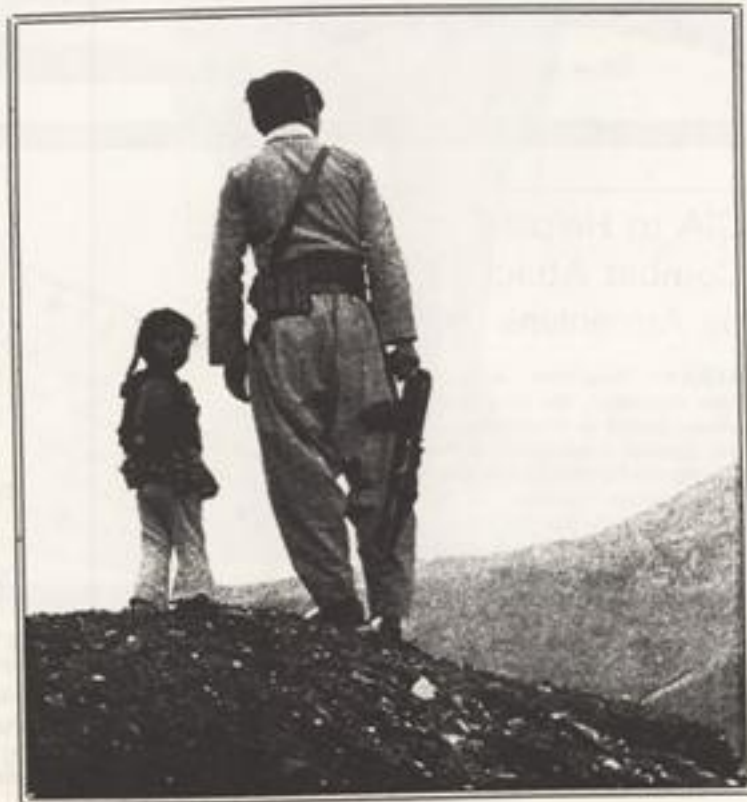
If you are in such a dilemma and if you think these two choices are the two choices, let me tell you that you only have one choice; at least, only one logical choice. Would you like to hear it? O.K., here it goes:

These days, when your moms talk to you in English—sometimes with a terrible accent, by the way—both in supermarkets (because they want to be more American than Americans themselves) and at home (because they want to "contribute" to your education in the English language as if friends, school, T.V., and the rest are not enough); these days, when you know for a fact that you're not living in a hut or in a ghetto (because you have eyes to see a nice swimming pool in the back yard of your two story house); these days, when you'll soon have daddy buy you a brand new VW Rabbit or Celica Supra CR whatever he can afford this year—after a Mercedes for himself and a Volvo for mommy—; these days, when you can count on Armenian organizations for an extensive social life either at the Osko's or the church hall; these days, when you feel you have to do the "in" thing and want to be "hip"; these days, when at family gatherings, a "wise-guy" uncle (usually who has a successful business and an americanized nick-

name) after having asked which college you'll be going to, advises you to forget all about this armenianism business because he knows through experience that it doesn't pay; these days, when you don't know whether the F.B.I. has a file on you because you've been to most Armenian dances and discos; these days, when despite all of the above luxuries, you know something's missing; these days, when you know—let's hope so—that material comfort is not all; these days, when you miss a rally of support for Armenian political prisoners and go to Westwood instead, but later feel uneasy about what you did; these days, when your conscience tells you to become more active in the Armenian reality because you believe an injustice has been done to your people and you feel something has to be done about it; these

days, when your conscience and what it tells you are not at terms with the advice of "logical" minds who tell how impossible it is for Armenians to defeat the Turkish armies; and that the Armenian Cause is a joke anyways; these days, when you just don't know which way to go; here's what I have to tell you:

In life, you have to be at terms with your consciences if you want to live a comfortable life. Besides the car, the house, the social life, you need peace of mind and peace of the heart; just like you won't forgive yourselves if you witness a crime and don't do anything about it, you won't forgive yourself if you don't do anything about the injustice being committed against your people. Don't worry, neither I nor you are so stupid as to think that by our individual efforts we're

trying to defeat the Turkish and N.A.T.O. armed forces. Nevertheless, we act and we do, because if we don't then we won't feel right. We don't give a dollar or go to a meeting because we're so naive as to think we'll free Armenia immediately; No. We do what we do, because we believe in it; we work for the Cause, just like people pray to God and don't expect to get a bonus; we struggle, because we're realists and therefore we shoot for an ideal; we actively struggle for ourselves, for our individual consciences, our comfort. We don't struggle for the 1.5 million butchered, but because of the 1.5 million *and* for ourselves. We struggle, and we don't owe an explanation to anyone. Except for ourselves, that is.

So, go on living your comfortable lives in your own ways; but also, plan ahead, don't forget that your conscience needs comforting too. So, struggle.

Homani

Համաշխարհային Բ. Պատերազմին անմիջապես յաջորդող տարիներուն Խ. Միութեան գրականութիւնը մասնաւորաբար, և գեղարուեստը ընդհանրապէս, կը գտնուէր պատերազմի զէպքերու մթնոլորտի ազդեցութեան տակ: Ըլլալով Խ. Միութեան մէկ մասնիկը, և մաս կազմելով պատերազմին, Խ. Հայաստանը նաեւ զերծ չէր այս գեղարուեստի ընդհանուր մթնոլորտէն: Այս ընդհանուր գրութիւնը շարունակուեցաւ Խ. Հայաստանի մէջ մինչեւ մաս կրկու տասնամ-

ՊԱՐՈՅՐ ՍԵՒԱԿ՝

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԽՂՃԻ ԶԱՅՆԸ

Եւթ պատերազմէն ետք: Բնակահարար, այս ժամանակամիջոցին հայրենի գրականութեան հիմնական նիւթի ազդեցութեամբ Համաշխարհային Բ. Պատերազմի զէպքերը, հայ և խորհրդային անհատներու զոհարելութիւնը, Հայաստանի և Խորհրդային «հայրենիքի» հերոսական պաշտպանութիւնը, և միջազգային դիմադրութիւնը ֆաշիականութեան դէմ:

Համաշխարհային այս պատերազմին յաջորդող երեք գրական սերունդները զարման հետեւորդները այս գրական ոճին, որոնց շարքին կրնան համարուիլ Սարմէն, Յ. Շիրազ, Ս. Կապուսիկեան, և այլն: Թէպէս Պարոյր Սեւակը իր իւրաքանչեւ սոսի գոյութիւնը միայն վերաշինելու շարքին, բայց և այնպէս, հետաքրքրական է նշել իր հազուագիւտ գործերէն մին որը ազդուած է պատերազմի մթնոլորտէն՝

«Կոնիւնքում բնկան նրամբ.
Ամէն մէկը՝ մի տան նրազ,
Ամէն մէկը՝ մի մօր որդի,
Ամէն մէկը՝ մի աղջկայ
Նրազամբ անապական,
Կնոջ սէրը, հօր՝ ապազան...
Ամէն մէկը՝ անգիր մի վէպ,
Ամէն մէկը՝ անգին մի կեանք...»

(1947, Նրբան)

1950-ական թուականներու վերջին հինգամեակը զարմաւ հայրենի գրականութեան համար անկիւնադարձային տարիներ: Պարոյր Սեւակը զարմաւ հեղինակը հայրենի թարմ գրականութեան մը, և զարմաւ ոճի մը գրողակերպը որը ուզողների հակազդեցութիւնն էր իր նախորդ գրական սերունդին՝

«Ես վիճում եմ նուազի հետ,
Ա՛յն նուազի,
Որ բոլորին զգուացրել
Բայց եւ այնպէս չի դադարում...»

Այս ժամանակաշրջանին ծնունդ առաւ գրական ոճ մը, որ պիտի բանար խոր ակաւ մը հայրենի գրականութեան մէջ: Սեւակի իւրաքանչեւ գրական ոճը նոր շունչ առաւ հայրենի գրականութեան որ արդէն իսկ հասած էր կրկնագոյնի աստիճանի: Սեւակի ոճը բնական հակազդեցութիւնն էր իրեն նախորդող բանաստեղծ սերունդին: Իր բանաստեղծութիւնները և գրական աշխատանքները եղան համեմատաբար աւելի ենթակայական:

Հայ գրականութեան մէջ, երկար տարիներէ ետք Պարոյր Սեւակը առաջադրեց որդեգրումը նոր թեմաներու: Սեւակը ոչ միայն եղաւ հայրենիքի, և որոշ չափով բափնոքի գլխաւոր ազգային բանաստեղծը և արուեստագէտը, ան նաեւ արձանագրեց բանասիրական կատարելագործութիւն, ցուցաբերեց բացառիկ հարուստ բառապաշար, և վերջապէս իր ոճով զարմաւ ազգային քարոյականութեան խորհրդանշելը:

Պարոյր Սեւակը հայ այն հազուագիւտ բանաստեղծներէն որ էր, իր գրական արժէքին հետ զուգահեռ, ներկայացուցած էր նաեւ բանասիրական արժէքաւոր աշխատանք: Իր 1967-ին յրացուցած բանասիրական «Սայաթ Նոփա» աշխատանքը կը ներկայացնէ իր կատարելագործութիւնը այս մարզին մէջ:

Սեւակը իր գրաւիշ լեզուով և հարուստ բառապաշարով նաեւ զարմաւ ժողովրդին ազգային զգացումներու արտայայտիչը և ան

ԿԱՅՐԱՒ

իր հայրենիքում...

ժողովրդականության վայելից ոչ միայն հայրենիքի, այլ նաև բա-
փուռի հեռուոր վայրերում մէջ:

Սեւակի «Անյուշի Զանգակա-
տուն»-ը զստահորէն կրնայ համար-
ուիլ ազգային ոգիով ներշնչուած
գլխաւոր ստեղծագործութիւնը՝
«Մասն»-ներ...

Արդէն ո՞րերորդ անգամ
նորից տէր դարձաւ մօր Դաւիթ
մանկան,

Որ — ինչո՞ւ սակայն —,
կոչուեց... Անդրանիկ
Անիկ շարդերի մարակոյ թոցում
Ամէն սասունցի դարձաւ Մասնայ
ծուռ...

Ի զատ այն իրականութիւնէն որ
Սեւակը կը ներշնչուէր ազգային
ոգիով, առ նաև ծանօթ էր իր ժո-
ղովրդի ազգային և ընկերային
ստեղծագործութիւններուն: Սեւակը անկեղծ
էր իր բանաստեղծութիւններուն մէջ
և համարձակորէն անդիլոյ՝ ճշ-
մարտութեան գծով:

«Աղաչում եմ —
Մի՛ վախեցե՛ք անկեղծ խօսքից —
Անկեղծ խօսք չի սպանում,
Փակ խոցեր է միայն բանում:
Թէ սուված է՛ք և երիտայ՝
Մի՛ վախեցե՛ք լաց լինելուց —
Դե՛հ, Բանի գետ մա չի լալիս՝
Մի՛ծ չեմ տալիս...»
(1907, Մոսկուա)

Իր ժողովրդի ազգային և ըն-
կերային հարցերով միշտ անկեղ-
ծորէն կը ձգտէր արդարութեան:
Յաճախ էր և անդիլոյ: Սեւակը
չգարանեցաւ հակադրուիլ իրեն և
իր ժողովուրդին կաշկանդոյ ու-
ժերուն՝

«Ատում եմ...
Ուլկեր ուրիշ շէն տունն եմ
բանդում՝
Իրենց պէտք եղած գերանի
համար...»

«Խղճա՞մ, Ի՛նչ տեսն աչն տարագրին,
Որ միշտ ապրում է...

Պարոյր Սեւակի խիզախ ստեղ-
ծագործութիւնները, և իր ընտրած
նիւթերու արծարծումը իրեն զար-
ձուցին ժողովուրդի բարոյակա-
նութեան խորհրդանիշը և խղճի
ժայնը: Սեւակը բացարձակութեան
տարած էր շանկեղծութիւն»- և
շանդիլոյութիւն» բաներու խմու-
տը, և իր այս կեցուածքով ոչ
միայն գրաւած էր ժողովուրդի
սիրտը և կայծ տուած էր ցեղաս-
պանութեան 50-ամեակի համազ-
գային անկրկնազարժին, ինչպէս
նաև ինքն իրեն զարժուցած էր
այն վտանգաւոր տարրը որը կը
սպառնար խախտել հայրենիքի մէջ
տիրող հասարակչութիւնը՝

«Զեմ յարգում շունն էլ, որին
վատ տէրը
Անտեղի տեղը որքան ծծծում է,
Այնքան մա լիզում տիրոջ ոտքերը —
Իրեն արորո՞ղ-քարոջ՞ ոտքերը,
Եւ կծելու տեղ լոկկ կաղկանում...»

Սեւակը իր բանաստեղծութիւն-
ներուն մէջ ընդհանրապէս գերա-
զատած է զործի պատգամը՝ գե-
ղարուեստական արժէքին: Մէկ
խօսքով, գերազատած է բարոյա-

կանութիւնը՝ արուեստին, որը իր
գրուածքները կը դարձնէ ըմբռնե-
լի ժողովրդային լայն զանգուած-
ներուն կողմէ: Բարոյականութիւն
մը, որուն ֆիզիքապէս զո՛ւ պիտի
դառնար:

***

Հայրենիքը այսօր ծնունդ տը-
ւած է նոր բանաստեղծներու սե-
րունդի մը որոնք կրնան համար-
ուիլ Պարոյր Սեւակի ոճին հակադ-
րեցութիւնը: Նոր գրական սերուն-
դը գրականութիւնը կը դիտէ տար-
րեր գեղարուեստական տեսանկիւ-
նէն և ծայրայեղ ենթակայական
է: Այս գրականութեան հետեւող
բանաստեղծներէն մի քանին են՝
Էդոյան, Յարութեան, Աւագ-
եան և այլն:

Թէպէտ հայրենիքի մէջ Պարոյր
Սեւակի ոճին յատուկ հետեւորդ-
ներ գոյութիւն չունին, բայց և
այնպէս հայրենի բանաստեղծ Ռազ-
միկ Դաւոյանը կը համարուի նոր
սերունդի և Սեւակի ոճի միջև
կազմող կամուրջը: Սակայն
յատուկ է թէ Սեւակի իւրաքանչեւ
ոճը նախնիքի մէջ է հայրենիքի
մէջ:

ՄՇԱԿԵՐՏ

Յեղափոխական Մշակույթ՝ Փորձեր

Յանաթ գրում է յեղափոխական մշակույթի անհրաժեշտության մասին. տակափն մի քանի ամիսներ առաջ, այս նույն էջերն էր հրափռելիք հայ գրական միտքը զարկ տալու յեղափոխական գրականության: Առ այդ, յետ այսու այս էջը պիտի տրամադրենք յեղափոխական մշակույթի ճամբով եղած գրական փորձերու, որոնց քաջակերանքով եւ զարգացումով գոցել իրականացաւ ժամանակակից յեղափոխական մշակույթի յառաջիկայացը:

It has been said that there is a need for a revolutionary culture to develop and grow. Only a few months ago, we echoed to these same thoughts in our own columns, calling for a wider participation in and a faster expansion of revolutionary literature. Thus, we will henceforth dedicate this page to literary attempts in the hope of contribution to the creation of an Armenian contemporary revolutionary culture.

*The sun is
too bright
too hot
It makes me sweat
too much.
The lemonade is
too cold
too sweet
It makes me
too thirsty
I have a dream.
My dream is
too long
too good
too unrealistic
Yet I fight
too hard
too long
too much - for my dream.
The sun is
too bright
too hot
I feel
too weak
The sun makes me sweat
too much
too long.
I fight
too hard.*

Sophie Chahinian

**arménie
vivante**

IN THIS LAND...

*In the country of the free,
There's no justice, as I see
Our trials returned with unjust
verdicts of guilty.*

*In the country of the free,
We let our "Holy Cause" be
Ridiculed. Let it be the subject
of mockery.*

*In the country of the free,
No one pays any attention as we,
Ask for, demand the rights that are
earned by you and me.*

*In the country of the free,
Armenians are treated unfairly.
We should not allow this to be.
Can't anyone see?*

Aram Kouyoumdjian
Soghomon Tehirian
Junior Chapter

"LIGHT A CANDLE"

*We're being led by the blind
We're being heard by the deaf
We're being spoken to by the mute.*

*I light a candle and pray
We will unite and conquer someday
This vicious thing we call Diaspora
Our mother tongue
Our father land
All we need now is a helping hand.*

*Don't waste your precious time
on good looks
'Cuz we're all ugly deep inside
Help spread the word
About the crime of silence
Called the Armenian Massacre.*

*So light a candle and wait
But somehow I think we're too late
You pricked your finger
But don't pull the trigger
Forget it... Too late.*

Maral Kalinian

ԼՈՒՐԵՐ ՈՒԽՏԵՐԵՆ

ՀՈՒԼՎՈՒՏ
ՄՈՒՍԱ ՏԱՂ

Լոս Անջելեսի «Մուսա Տաղ» Ռեխար իր նորընտիր վարչությունում լծուած է 1985-86 տարեշրջանի գործունեությանը: Վարչությունը որդեգրած է չորս յանձնախումբերու գրությունները, որոնք պիտի աշխատին գաստիարակչական, յարարեական, տնտեսական եւ պատանեկան նարցերու շուրջ:

Վարչությունը որոշած է հետեւի խիստ գաստիարակչական ծրագրի մը որ բացի կեդրոնական գաստիություններէն, պիտի բնդգրկէ զարգացման մրցումներ (Ռիստի եւ ընդհանուր), գաստիական սեմինար մը եւ սահիկներու ցուցադրութիւն զապումին համար:

Յաջողութիւն կը մաղկենք Մուսա Տաղի եւ բոլոր այլ նորընտիր վարչություններուն գործունեութեան եւ նպատակներու նուանումին:

ՀՈՒԼՎՈՒՏ
Ս. ԹԷԼԼԻՐԵԱՆ

With hopes of recreating the enthusiasm and vitality of the Soghomon Tehlirian Chapter, the first meeting took place on August 23. After the election of this year's new executive body, the advisors continued the meeting in an informal setting. Once the juniors expressed their concerns, we discussed constructive suggestions and various interests.

Encouraging events were tentatively scheduled for the coming year, the first one being a trip to Magic Mountain on September 21, 1985.

Meeting concluded with inspired juniors, eager to see immediate improvements in their Chapter.

ՖՐԵՋՆՕ
ԳԷՈՐԳ ՉԱՒՈՒՇ

A WEEKEND AT
SHAVER LAKE

On the weekend of August 11 and 12th, the Fresno Kevork Chavoush Chapter was invited to unger Apo Saghdejian's cabin in the beautiful Shaver Lake.

We left the Fresno Agoump at 9:00a.m. Saturday morning. The ride was a bit long, but the scenery took care of time. The mountains were beautiful. We reached the cabin at lunch time. All the ungers were hungry for some good Armenian cooking. So, some ungers made Falafel. We all ate heartily.

We took a nice two mile walk down to the lake where some ungers went swimming, while others fished, and yet others just sat around and enjoyed the view. We returned to the cabin and sat outside and sang Revolutionary songs. Then we ate a chicken dinner and sang more songs under

the stars. Finally, we went inside for an open discussion on Armenians Today. We discussed how the Armenians lived before, during, and after the Genocide.

After a long discussion, we were all ready for a few Armenian dances. So, the music was turned on as we danced. Finally the time came to sleep. The ladies stayed up and spoke about the day that had just passed, while the boys fell asleep.

In the morning we had *fool* for breakfast. Then we drove to Miller-tain Lake to ride in a house boat. We traveled all along the lake for three hours. We then returned to the cabin and got ready to leave.

We said our farewells to the cabin and were on our way back to Fresno, only to be welcomed by the "Blessing of the Grapes" picnic.

The Fresno Kevork Chavoush Chapter would like to thank ungers Apo and Rosie Saghdejian for donating their time and cabin for A.Y.F. THANK YOU!

Gracie Vanhyan

ՀԱՅԴԱՆ

STRUGGLE FOR FREEDOM

I have been wandering the barren soils of this empty world for decades now, searching for peace, for restoration, and for justice. My soul has not yet ascended into the heavens because my job on earth is not yet done. I did not complete my job as a mortal; therefore my spirit must continue the struggle now. Having left all mortal obstacles behind, existing upon a plane of absolute emptiness, I am unhappy and without a home. I must hurry and complete the task that will bring me perpetual fulfillment and alas put me to rest in peace. I must search for my people. My people! Where have they all gone? They have been forced to find new homes upon shores not their own, living on soils not of their heritage and bringing wealth to other nations.

When I left the planet Earth physically, my people and our lands were endangered. The situation was intense and I could see

things were going badly. Now after all these years, a new spirit is born within my people. A new strength and a new rebellion against the strong winds of opposing forces has been ignited within their souls. They are the new generation of a free Armenia. They are the ones who will stand out from among the others and show that with their undying spirit they have not been conquered as before. And I will be there to guide and protect them, to help them along the way.

The year, 1984, the situation of the Armenian communities across the world are at varied points. Each community is facing its own problems-wars, political unrest and assimilation. Each is fighting with dignity and strength, each is looking toward a hopeful future, waiting, working dying. I must somehow, somehow help them. I must show them the correct path which they must take and protect them from the evils of the world. Strug-

gle; struggle is the word now. The future is uncertain for my people, but they are hopeful. They must not lose faith, they must continue their eternal struggle, one day they will be rewarded, one day...

The year, 1997, the situation of the Armenian Question has reached its highest peak. Never before have the Armenians experienced such energy, such vigour and thirst for freedom. Never in all for Armenian history have they been so unified and so ready. After coming to an agreement, the United Nations has granted the Armenians their traditional homeland. Now "Eastern Turkey" will have its correct name, ARMENIA embedded within her soils once again.

I must leave now, the angels have been waiting for me. They have been singing my name for decades on end, their sweet voices resounding through the universe, telling me to come join them in heaven. My job on earth is done. I've completed what I stayed behind to do. Yet, how can I possibly rest, how can I be content in heaven, when my paradise is down below among my people? Oh, God, give me the chance to be a mortal once gain, let me live in my country where I belong.

Let me live as a free Armenian. ■

MARIA KEREKIAN

Եղեգնեայ գրչով երգեցի արիւն
Զեզի ընծայ սուրի զոհեր
Ան ծլած էր մխրի մէջ իբրեւ
Կընիւն...

Զեզի ընծայ, կրակի զոհեր
Եղեգնեայ գրչով երգեցի վերքեր
Ընդ եղեգան փող սիրտս ելանէր: